CONGRES VLAAMS ABVV 2022

Hoofdstuk 2: De factuur van de crisis

Onze visie

Tijdens de Coronacrisis trokken de overheden veel geld uit. Om de economie te redden, de zorg te versterken en het inkomen van werknemers op peil te houden. Veruit het grootste gedeelte hiervan ging naar het redden van bedrijven. Die reddingsoperatie was nodig. Dat is de taak van de overheid, het aanpakken en oplossen van crisissen. Ook werknemers zijn niet gebaat bij failliete bedrijven.

Wat we echter steeds zien terugkeren bij crisissen: de baten zijn voor de bedrijven, de kosten zijn voor de samenleving. Zowel tijdens de crisis als achteraf: via besparingen kwam de rekening bij de burger terecht. Dit dreigt ook nu weer te gebeuren. Onaanvaardbaar voor ons. Toen niet, en nu niet. Ook de afgelopen 25 jaar boekten bedrijven veel winst en groeide de productiviteit jaar na jaar. Werknemers genoten echter niet mee van dit feestje. De stijging van de lonen bleef achter op de economische groei, de werkdruk werd groter, en via allerhande maatregelen kregen we de individuele verantwoordelijkheid en de rekening toegestopt. Dit kan zo niet langer.

Zij die gered werden, moeten hun deel bijdragen, en meer dan dat. De economie trekt terug aan. Vele bedrijven laten zelfs weten dat ze nog nooit zoveel winst maakten: daarvan moet een eerlijk deel terugvloeien naar de werknemers en naar de samenleving die hen gered heeft.

Tegelijk moeten we van de herstart na de crisis gebruik maken om het fundament van hoe we met belastingen omgaan juist te zetten. Dat is nodig voor de uitdagingen die er nog aankomen, zodat ook daar de kosten en baten eerlijker verdeeld zijn en de sterkste schouders de grootste bijdrage leveren.

Twee uitdagingen waar we voor staan springen er boven uit en zullen enorme investeringen vragen: de noodzakelijke klimaatomslag en de noden in de zorg, o.a. naar aanleiding van een vergrijzende bevolking. Als we nu geen maatregelen nemen om die uitdagingen aan te pakken en de inspanningen eerlijk te verdelen, dan zullen we er allemaal alleen voor staan. Dan zal er verder bespaard worden op wat de overheid voor ons kan doen. Dan zal een energiezuinige woning, duurzame mobiliteit, toegang tot dienstverlening, een goede job, kwaliteitsvolle zorg nog meer een voorrecht worden enkel voor wie beschikt over een hoog inkomen of vermogen.

Het systeem herdenken

Niemand wordt vrolijk van (te) hoge belastingen. Maar belastingen zijn wel noodzakelijk om maatschappelijke noden en investeringen te betalen. Goed onderwijs. Een deftig dak boven het hoofd. Veilige wegen en een toegankelijk openbaar vervoer. Een klimaatgezonde en toekomstgerichte economie. Een gezondheidszorg op niveau. En politie om de veiligheid te verzekeren. En dat alles voor iedereen, jong en oud, rijk of arm. Het zijn noden die niemand alleen kan dragen en die iedereen noodzakelijk vindt. Enkel solidair zijn deze kosten draagbaar, vooral voor de gewone mensen. Belastingen zorgen voor herverdeling zodat de kosten en baten in evenwicht blijven en niemand achter hoeft te blijven. Om zo'n samenleving te realiseren zijn rechtvaardige belastingen nodig.

Ons socialistisch uitgangspunt is eenvoudig en helder: in een rechtvaardige samenleving krijgt iedereen zijn deel, en doet iedereen (naar eigen kunnen) zijn deel. Wanneer iedereen zijn steentje bijdraagt, vergroot het draagvlak voor noodzakelijke hervormingen, verbetert het gemeenschapsgevoel en verkleint de zoektocht naar achterpoortjes.

Dat kan alleen wanneer de sterkste schouders de grootste bijdrage leveren. De grote ongelijkmaker vandaag is immers niet het verschil in inkomen, maar het verschil in vermogen van mensen. En dat laatste blijft te vaak buiten schot. Een rechtvaardige fiscaliteit zorgt voor een verschuiving van de lasten richting vermogen en doet de belastingdruk voor de doorsneeburger zelfs dalen. Vandaag betalen velen te veel omdat sommigen te weinig betalen.

Rechtvaardige belastingen houdt ook in dat alle economische sectoren hun bijdrage leveren. De nieuwste vormen van economie (e-commerce, digitale reuzen, platformeconomie) of de grote multinationals betalen geen of nauwelijks belastingen en trachten keer op keer de bijdragen voor de sociale zekerheid te vermijden. Vaak zelfs met de hulp van overheden, die hen te weinig in de weg leggen en regelgeving in hun voordeel herschrijven. Dit moet stoppen. De nieuwe economie is welkom, maar dan mét een solidaire bijdrage aan belastingen en sociale zekerheid. Dat zal uiteindelijk ook in het voordeel zijn van kleinere en middelgrote bedrijven.

Ook Vlaanderen kan daarin meer doen. Vlaanderen benut vandaag te weinig haar progressieve fiscale autonomie en geeft daardoor vaak de relatief laagste lasten of de relatief grootste tegemoetkomingen aan de sterkste schouders. Denk maar aan de lineaire verlaging van de registratie- en schenkingsrechten of de zorgverzekering die voor iedereen even duur is. Ook het niet ten volle gebruiken van de opcentiemen in de personenbelasting is daar een voorbeeld van. Dit zorgt er, na de fiscale hervormingen van de vorige federale regering, voor dat de Vlaamse overheid ongeveer 1 miljard euro per jaar aan inkomsten misloopt.

Investeren uit de crisis

Vandaag zijn overheidsbesparingen een slecht idee. We moeten ons uit de crisis investeren, niet besparen. Besparingen zullen de heropstart en het herdenken van onze economie eerder

schaden dan helpen. Het besparingsmedicijn verergert de ziekte en maakt onze economie niet gezonder. Door te investeren in de toekomst kan de overheid de heropstart ondersteunen én richting geven. Want we willen niet gewoon terug meer economische activiteit, maar wel meer economie die ook iets bijdraagt aan de samenleving en aan maatschappelijke doelen. Als de winsten die morgen gemaakt worden door de redding van gisteren wegvloeien en opgepot worden, worden de problemen en uitdagingen alleen maar groter.

Uiteraard moet dit verstandig gebeuren. Overheidsuitgaven en investeringen gebeuren met geld van ons allemaal. Een overheid moet goed nadenken waar ze haar geld aan wil besteden, en hoe ze het besteedt. We zijn voor een efficiënte overheid, maar verzetten ons tegen verdere besparingsoperaties. Ook in handhaving kan er nog veel gebeuren. Eenvoudigere regels die effectief gecontroleerd worden zijn beter dan ingewikkelde regels zonder de mensen en middelen om die correct te doen naleven.

De overheid moet via doelmatigheidscriteria permanent monitoren of de middelen goed besteed, de belastingen correct geïnd, of de misbruiken streng aangepakt worden. Dat zorgt er voor dat er geen middelen verkwist worden, versterkt de dienstverlening van de Vlaamse overheid en verhoogt opnieuw het draagvlak bij de bevolking. We zijn van oordeel dat Vlaanderen ook met de beschikbare middelen meer kan doen dan wat ze vandaag doet.

Toekomstige uitdagingen collectief aanpakken

De ongelijke verdeling van inspanningen en bijdragen vandaag, en de druk die dat met zich meebrengt, zorgen voor al te veel maatschappelijk ongenoegen en zelfs gezondheidsproblemen. In een snel wijzigende omgeving (klimaatcrisis, vergrijzing, digitalisering) enkel de markt laten spelen, vergroot de maatschappelijke en financiële kloof tussen winnaars en verliezers, wat op termijn onze samenleving zal destabiliseren.

Zeker nu de klimaatomslag er aan komt, en Europa de strenge begrotingsregels heeft gelost, moet de Vlaamse overheid volop inzetten op investeringen die deze omschakeling collectiviseren. De grondige reset van onze economie en onze manier van leven die nodig is, mag niet op de schouders van de individuele burger terecht komen. Ook bedrijven en vermogenden moeten hun eerlijk deel van de klimaatfactuur dragen.

Wij steunen de klimaatomslag, die voor een gezondere planeet, een menselijkere economie en betere jobs kan zorgen. We willen die gerealiseerd zien via collectieve maatregelen en investeringen die goed zijn voor iedereen, eerder dan individuele belastingaftrekken die vooral de rijken ten goede komen.

Onze speerpunten en acties

1. We vragen een eerlijke bijdrage van bedrijven.

2. De wantoestanden in de digitale economie moeten aangepakt worden en de winsten moeten terugvloeien naar de werknemers. Zo beperken we ook de negatieve milieu-effecten van e-commerce.

3. De Vlaamse belastingen en fiscale maatregelen moeten meer herverdelend worden zodat de sterkste schouders het meeste bijdragen.

4. We verzetten ons tegen verder besparingsbeleid. De weg uit de crisis is investeren.

5. Werknemers moeten beschermd worden tegen de factuur van de klimaatomslag. Daarom voeren we actie voor een Vlaams Klimpakket: een (beperkt) extra inkomen dat bovenop de sociale zekerheid en andere maatschappelijke dienstverlening komt.

6. Ook in de bedrijven mag de factuur van de klimaatomslag niet bij werknemers terecht komen en moeten zij hun deel van de baten krijgen:

   - We plaatsen werkgevers voor hun verantwoordelijkheid inzake klimaatmaatregelen.
   - Via onze milieudienst geven we informatie, ondersteuning en vorming rond wat klimaatmaatregelen op de werkvloer betekenen en werken we tools uit om werknemers te helpen een rechtvaardige klimaatomslag binnen het bedrijf stap voor stap bespreekbaar te maken.
   - Voor militanten uit bedrijven met een grote CO2-uitstoot bieden we gericht extra informatie aan over hoeveel het bedrijf de voorbije jaren heeft uitgestoten (bvb. via de EFI-analyse), hoeveel gratis uitstootrechten het heeft ontvangen en of er eventueel doorheen de jaren een overschot is opgebouwd.
   - We informeren, ondersteunen en vormen militanten over de mogelijkheden om op hun bedrijf syndicaal aan de slag te gaan rond duurzame mobiliteit in het woon-werkverkeer.

Onze voorstellen concreet

Laat bedrijven hun maatschappelijke schuld aflossen en eerlijk bijdragen

1. Vrije loononderhandelingen en deftige minimumlonen kunnen de opbrengst van onze economie weer eerlijker helpen verdelen en betekenen ook meer inkomsten voor de overheid en de sociale zekerheid. Het Vlaams ABVV beschouwt het OESO-akkoord over de minimumbelasting van 15% daar waar multinationals hun omzet en winsten maken als een eerste belangrijke stap, maar lang niet voldoende. We versterken onze strijd voor een aanpassing van de loonwet van 1996 en voor de Fight for 14: zo geven we de samenleving, de overheid en de sociale zekerheid de middelen die ze verdienen.
   We scharen ons achter het standpunt van het Europees Vakverbond en koppelen hieraan een nieuw strijdpunt 'Give me 25', voor een effectieve vennootschapsbelasting van minimaal 25% voor alle bedrijven.

2. Door de verdere digitalisering en technologisering zijn er heel wat winsten geboekt, niet in het minst de afgelopen 2 jaar. Om de uitdagingen van de toekomst aan te pakken vragen we daarvan een eerlijkere bijdrage. De voordelen en opbrengsten van de technologische evolutie moeten zich opnieuw vertalen in meer vooruitgang voor de werknemers. Verschillende ingrepen zijn daarvoor nodig:

   - Belast digitale bedrijven waar ze hun winst maken.
   - Koppel Vlaamse bedrijfssubsidies veel sterker aan de impact op tewerkstelling, klimaat en de duurzame ontwikkelingsdoelen.
   - Beperk de steeds toenemende innovatiesteun via subsidies en heroriënteer deze richting participaties en leningen.
   - Maak een koppeling tussen het effectief betalen van vennootschapsbelasting in België en het verkrijgen van subsidies, leningen of participaties.
   - Onderzoek de mogelijkheden van een 24-uurstoeslag aangerekend aan het binnen de 24 uur leveren vanuit de e-commerce om zo een rem te zetten op de negatieve mobiliteits- en klimaatgevolgen ervan.
   - Behandel de platformeconomie op sociaal en fiscaal vlak als volwaardige en normale economische spelers en investeer de opbrengst hiervan in menswaardige lonen en arbeidsomstandigheden

3. Zet ondernemingen aan om te investeren met behulp van een rechtvaardige en activerende bedrijfsfiscaliteit. Versterk de bestaande leegstandsheffing voor bedrijfsgebouwen waardoor aanslepende leegstand zwaarder wordt belast en grote percelen meer bijdragen. Vorm de bestaande vrijstellingen van onroerende voorheffing op materiaal en outillage om naar een stilstandtaks, waarbij nieuwe investeringen in machines en uitrusting enkel gedurende de eerste tien jaar worden vrijgesteld.

Future-proof omgaan met belastingen

4. Optimaliseer de Vlaamse fiscale mogelijkheden, zodat de sterkste schouders het meeste bijdragen. De Vlaamse fiscaliteit dient gebaseerd te zijn op het draagkrachtbeginsel en het rechtvaardig herverdelen van de welvaart. Lineaire maatregelen moeten vermeden worden. Dit kan door:

   - De mogelijkheden van de opcentiemen op de personenbelasting wél te gebruiken.
   - Forfaitaire lasten (zoals bij de zorgverzekering) te vermijden en te kiezen voor bijdragen naar draagkracht.
   - Registratierechten en schenkings- en erfenisrechten progressiever en sterker herverdelend te maken.
   - De fiscale aftrekbaarheid van dienstencheques te herbekijken en de middelen naar de betrokken werknemers te laten vloeien door betere loon- en arbeidsvoorwaarden..
   - Een sociaal rechtvaardige slimme kilometerheffing in te voeren, die werkgevers voor hun verantwoordelijkheid inzake woon-werkverkeer plaatst, waarvan de opbrengst gebruikt wordt voor de klimaatomslag.

5. Zet de Vlaamse middelen die naar de gemeenten vloeien efficiënter in en koppel ze aan toekomstgerichte, maatschappelijke doelstellingen (sociale huisvesting, armoedebestrijding, renovatie gebouwenpatrimonium, …) die strikt worden opgevolgd. Gemeentelijke autonomie mag geen excuus zijn voor het financieren van eender welk beleid.

6. Doelmatigheidscriteria en permanente doorlichtingen moeten de overheid sterker en efficiënter maken en mogen geen excuus zijn voor besparingen. Stippel op basis van deze criteria en doorlichtingen een langetermijnperspectief uit dat het beleid rechtvaardig, sociaal, efficiënt en klimaatneutraal maakt door te investeren in de overheid.

7. Maak werk van een echte taxshift, waarbij via progressieve belastingschalen zowel binnen de inkomstenbelasting als de vermogensbelasting de sterkste schouders de grootste bijdragen leveren. Onze fiscale koterij moet op de schop en in ruil eisen we een helder, eerlijk en herverdelend belastingstelsel. We vragen dan ook een breed maatschappelijk debat over een rechtvaardig Vlaams (en Belgisch) fiscaal beleid, inclusief een correcte bijdrage van (grote) vermogens.

Collectieve bescherming tegen de factuur die nog komt

8. Vlaanderen bepaalt voor een groot stuk welke inspanningen burgers moeten leveren voor de klimaatomslag. Het moet zijn burgers dus ook ondersteunen om die inspanningen mogelijk te maken. Voer daartoe een Klimpakket in, een Vlaams toekomstbudget dat mensen financieel zal helpen om mee te stappen in de te nemen maatregelen en het maatschappelijk draagvlak voor de klimaatomslag zal vergroten: een (beperkt) extra inkomen dat bovenop de sociale zekerheid en andere maatschappelijke dienstverlening komt. Financier deze basissokkel uit de algemene middelen (waarbij de sterkste schouders de grootste

bijdrage leveren, en ook vermogen aangesproken moet worden) en door extra inkomsten uit vervuilende activiteiten zoals vliegreizen, mobiliteit, energie, … (die bovengemiddeld meer gebruikt worden door meer begoeden). Op die manier heeft deze basissokkel ook een herverdelend effect, die de zwakste groepen optilt. Daarmee versterken we de klimaatshift én de armoedebestrijding.

9. Tegelijk zal ook de federale overheid klimaatmaatregelen nemen die inspanningen vereisen van de burgers. Daarom vragen we aan het federale niveau om een gelijk(w)aardige inspanning te leveren. Er zijn niet alleen middelen nodig voor de economische en technologische aspecten van de klimaatomslag, maar ook om mensen te beschermen tegen de impact van de klimaatverandering (bijvoorbeeld via een sociaal klimaatfonds). We vragen het federaal ABVV om dit te bepleiten.

10. Beide maatregelen samen moeten zorgen dat iedereen meekan met de klimaattransitie en beschermd wordt tegen de gevolgen ervan. Deze ondersteuning/bescherming moet de klimaatmaatregelen die Vlaamse en de federale overheid nemen voor iedereen betaalbaar en haalbaar houden en het draagvlak ervoor bij de bevolking doen toenemen.